

ב"ל (באר-שבע) 52142-02-11 - זיזובה זויה נ' המוסד לביטוח לאומי

ביטוח לאומי - הבטחת הכנסה

ב"ל (באר-שבע) 52142-02-11 - זיזובה זויה נ' המוסד לביטוח לאומימחוזי עבודה באר-שבע
ב"ל (באר-שבע) 52142-02-11

זיזובה זויה

ע"י ב"כ - עו"ד ווסר אדוארדו

נגד

המוסד לביטוח לאומי

ע"י ב"כ - עו"ד הילה גולן

בית דין אזורי לעבודה בבאר-שבע

[17.01.2013]

כבוד השופט יוסף יוספי

נציג ציבור (עובדים) - מר איתן פלד

נציג ציבור (מעבידים) - מר דוד לאון מיוני

פסק דין

1. הסוגייה המתעוררת בתובענה דנן הינה כדלקמן: האם התובעת קיבלה כספים המהווים "הכנסה", דבר המצדיק שלילת זכאותה לגימלת הבטחת הכנסה?

2. בתיק זה התקיימה מסכת ראיות. התובעת והעד מטעמה הגישו תצהירי עדות ראשית ונחקרו אודותם. מנגד, העידה פקידה מטעם הנתבע.

טענות התובעת

3. לטענת התובעת, הסכומים שהופקדו לחשבונה נתקבלו מבנה, אשר לעיתים ישן בביתה, ולפיכך עזר לתובעת

במימון ההוצאות הקשורות אליו. יש להחיל את ההלכות שנקבעו, ואז המסקנה תהיה, כי אין לראות כהכנסה את הכספים שקיבלה התובעת.

4. בנוסף, הנחיות הנתבע לזקות באי סבירות, באשר הן קובעות כי כל הכנסה העולה על 13% מן השכר הממוצע תחשב כהכנסה, מבלי לבדוק את הנסיבות.

בכל מקרה, היה מקום להתחשב רק בסכום העולה על 13%, ולא להתחשב ביתרת הסכום מ - 13% ומטה, היינו, יש לאמץ את שיטת המדרגות.

טענות הנתבע

5. לטענת הנתבע, נתגלו אצל התובעת הפקדות חודשיות בסכומים גבוהים בחשבון הבנק. הפקדות אלה יש לראות כהכנסה, דבר שצריך להביא לשלילת הגימלה ביחס לשלושה חודשים, ולהקטנת הגימלה לחודש אחד.
6. לאור כל האמור לעיל, החלטת פקיד התביעות נתקבלה כדין.
הדין החל
7. המחלוקת דנן נוגעת לשאלה מתי כספים שמקבל מבוטח מאת קרוב משפחה יהוו "הכנסה", כמשמעות המונח בחוק הבטחת הכנסה, תשמ"א - 1980 (להלן: "חוק הבטחת הכנסה").
בנושא זה קיימת פסיקה ענפה, ולהלן נפרט את פסקי הדין המרכזיים שניתנו.
8. בפרשת בנישו נקבע, כי לחשבונו של המבוטח הופקדו סכומים בשני חודשים עוקבים, בגובה 1,800 ₪ ו- 4,100 ₪. לפיכך, נקבע כי עסקינן בעזרה כספית וולונטרית לא קבועה ובלתי מחייבת של בני משפחה. לאור זאת, נפסק כי אין עסקינן בהכנסה.
- בית הדין הארצי הדגיש, כי הגימלה המשתלמת למבוטח הינה מינימלית, ואין לתמוה על כך שבני משפחה מתנדבים לסייע למבוטח כדי לשפר במעט את מצבו. עוד נקבע, כי תרומות או הענקות אקראיות או מזדמנות, בסכומים צנועים, אינן משקפות שינוי במצבו הבסיסי של המבוטח, ולכן ראוי שלא להביאן בחשבון.
ראה: עב"ל 681/07 אהרון בנישו - המוסד לביטוח לאומי (מיום 6.7.09).
9. בפרשת בליתי נקבע, כי מדובר בעזרה קבועה ורצופה במשך שנים, בגובה 1,800 ₪ לכל חודש. לפיכך, נפסק כי סכום זה מהווה הכנסה.
ראה: עב"ל 176/09 דוד בליתי - המוסד לביטוח לאומי (מיום 8.6.10).
10. בפרשת דנה אורן דובר בהפקדות קבועות מבני משפחתה של המבוטחת, בסך אלפי שקלים מדי חודש, לאורך תקופה ממושכת. לאור זאת, נקבע כי אין עסקינן בסיוע חד פעמי ואקראי, אלא בתמיכה לאורך זמן, שיש בה להצביע על שינוי מהותי במצבה הכלכלי של המבוטחת. לפיכך, נפסק כי מדובר בהכנסה.
ראה: עב"ל 618/08 דנה אורן - המוסד לביטוח לאומי (מיום 16.1.11).
11. בפרשת מוניקה ספליארסקי דובר בהפקדות בסך ממוצע של 1,835 ₪ לחודש, על פני תקופה ממושכת. נפסק, כי מדובר בתמיכה קבועה, מתמשכת ושוטפת, וכי לפיכך מדובר בהכנסה.
ראה: עב"ל 258/09 מוניקה ספליארסקי - המוסד לביטוח לאומי (מיום 1.12.11).
12. בפרשת עזר אורלי נקבע, כי לחשבונו של המבוטח הופקדו כ- 5,000 ₪ לחודש במוצע לאורך שנת 2009. בנוסף, נקבע כי המערער לא המציא פירוט חשבונות לשנת 2008, וכן לא נתן הסבר להפקדות בחשבונו בחלק מהתקופה.
לפיכך, נקבע כי לא הוכחה עובדתית הטענה שמדובר בהלוואה.
- לאור זאת, נפסק כי הנסיבות "מלמדות על סיוע שחורג מגדר סיוע חד פעמי, לא קבוע ולא מחייב, ומגיע לכדי סיוע כספי קבוע לאורך זמן, בניגוד לנסיבות שנדונו בפסק הדין בעניין בנישו".
ראה: עב"ל 37044-03-11 עזר אורלי - המוסד לביטוח לאומי (מיום 14.10.12, פסקה 14).
13. בכל פסקי הדין שפורטו לעיל הודגש, כי הכספים שהופקדו לחשבון המבוטח הפחיתו את מידת הזקקות לגימלה, ושיפרו באופן מהותי את מצבו הכלכלי. בית הדין הארצי הדגיש את ההבדל בין סיוע חד פעמי ואקראי לבין תמיכה מתמשכת, המשנה מהותית את מצבו הכלכלי של המבוטח.
עוד נקבע, כי לו פורש החוק אחרת, היתה נוצרת אפלייה בלתי מוצדקת; בין מבוטח המשתכר הכנסה נמוכה - ובהתאם זכאי רק לגימלה כלכלית, לבין מבוטח המקבל סיוע כספי גבוה ומסוגל לכלכל עצמו - המקבל גימלה מלאה. מן הכלל אל הפרט
14. נקדים אחרית לראשית, ונציין כי הגענו למסקנה כי דין התובענה להדחות ברובה. הגענו למסקנה לפיה הכספים שהופקדו לחשבון התובעת מהווים הכנסה. עם זאת, אין לחשבם כהכנסה מן השקל הראשון, אלא רק בשיעור העולה על 13% מן השכר הממוצע במשק. להלן נפרט את נימוקינו.

15. כפי שפורט לעיל, נשמעו שלוש עדויות בתיק: של התובעת ושל בנה מחד, ומאידך עדות פקידת הנתבע. לאחר שמיעת העדויות, התרשמנו כי אין לקבוע ממצאים עובדתיים בהסתמך על עדות התובעת ובנה. עדותה של התובעת היתה רוויית סתירות, הן סתירות פנימיות והן סתירות ביחס לראיות שהוגשו. בנוסף, נתגלו סתירות בין עדות התובעת לבין עדותו של בנה. להלן נפרט את התשתית העובדתית אשר עולה מן הראיות, וכן נתייחס לגרסאות השונות שמסרה התובעת במספר הזדמנויות.
16. לבית הדין הוגשו תדפיסי חשבון הבנק של התובעת, מהם עולה, כי לחשבון התובעת הופקדו כספים כדלקמן:
- 7/10 - 2,100 ₪.
 - 8/10 - 1,500 ₪.
 - 9/10 - 1,600 ₪.
 - 10/10 - 2,500 ₪.
 - 11/10 - 2,600 ₪.
17. בין הצדדים לא היתה מחלוקת כי הסכומים דלעיל אכן הופקדו לחשבונה של התובעת, וכי מקור הכספים הוא בבנה של התובעת. התובעת טענה, כי אין לראות בכספים אלה הכנסה, מאחר ובנה, המתגורר עימה, נתן לה כספים אלה כהשתתפות בהוצאות מחייתו אצלה. דא עקא, גירסת התובעת בנושא לא היתה אחידה, ואין אנו מקבלים אותה. התובעת הצהירה בפני פקידת התביעות כי בנה לא גר אצלה, אלא רק לפעמים ישן אצלה (נ/1). לאחר ששמענו את פקידת התביעות, אנו קובעים כי הדברים שנכתבו בהצהרה זו אכן נאמרו מפי התובעת ונרשמו באופן נכון. במסמך נ/5, שהוא מכתב שכתבה התובעת לנתבע, נכתב כי "הבן שלי ... עוזר לי כל חודש בסכום של 2,000 ₪". לא נכתב במכתב זה דבר על כך שהסכום ניתן לתובעת כהשתתפות של בנה בהוצאות מחייתו אצלה. מסמך זה נכתב על ידי בנה של התובעת, לאחר שהיא הקריאה לו את הדברים והוא רשם, וזאת כעולה מן העדויות. אומנם, ב"כ התובעת טען כי המסמך לא גולה לו על ידי הנתבע; אולם לתובעת ולבנה ניתנה אפשרות מלאה להתייחס למסמך במסגרת עדויותיהם בפנינו, והם אכן התייחסו אליו. התובעת העידה שכל שכתוב במסמך הוא נכון, ובנה העיד כי הוא כתב את הדברים מפיה. לפיכך, אנו מקבלים מסמך זה כראיה מהימנה.

בכתב התביעה נטענה לראשונה הטענה, לפיה הסכומים ניתנו לתובעת מאת בנה כהשתתפות בהוצאות אירוחו אצלה. עם זאת, בהצהרה שניתנה לפקידת התביעות מסרה התובעת כי בנה לא גר איתה, אלא רק "לפעמים ישן אצלי". לפיכך, הדברים אינם מתיישבים עם טענתה כי הוא השתתף בהוצאות מחייתו אצלה, מה גם שהטענה לא הופיעה בהצהרה לפקידת התביעות, וכן לא בא זיכרה במכתב שכתבה התובעת לנתבע.

במהלך עדותה של התובעת בבית הדין ניסתה התובעת לשנות את הדברים, וטענה כי בנה מתגורר אצלה, אולם אין אנו מקבלים טענה זו. יצוין, כי גם במסגרת עדותה בפנינו הודתה התובעת כי לבנה יש בת זוג, וכי לפעמים הוא מתגורר אצל בת הזוג, אך באותה נשימה ניסתה לטעון כי הוא תמיד מתגורר אצל התובעת.

בעדותה בפנינו טענה התובעת, כי הפקדת הכספים בחשבונה היתה לצורך תשלום המשכנתא. בכך יש סתירה לטענתה, לפיה הכספים נועדו לשמש השתתפות בהוצאות מחייתו של בנה המתגורר אצלה.

עוד הודתה התובעת במסגרת עדותה בפנינו, כי מלבד ההפקדות לחשבונה בנה עוזר לה גם בתשלום חשבונות חשמל ומים. לפיכך, עולה כי הפקדת הכספים נועדה לסייע לתובעת, ולא נועדה להוות השתתפות בהוצאות מחייתו של בנה. לסיכום הפרק העובדתי, התרשמנו כי בנה של התובעת לא התגורר אצלה, וכי הכספים שהופקדו לחשבונה נועדו לסייע לתובעת במחייתה.

18. לאחר שקבענו את האמור לעיל, יש לבדוק אם כספים אלה שהופקדו לחשבון התובעת מהווים הכנסה במובן חוק הבטחת הכנסה.

בהקשר זה יש לציין, כי השלילה של הגימלה נעשתה ביחס לשלושה חודשים (אוקטובר, נובמבר ודצמבר 2010), ואילו ביחס לחודש ספטמבר 2010 הוקטנה הזכאות לקבלת גימלה. היינו, הנתבע קבע שהתובעת קיבלה כספים מהווים הכנסה ביחס ל-4 חודשים בלבד. עם זאת, הנתבע הסתמך על כספים שהופקדו לחשבון התובעת במהלך 6 חודשים, החל מחודש יולי 2010. אין בהסתמכות זו פגם, מאחר והנתבע יכול להסתמך על תקופה ארוכה יותר, ולשלול גימלה לתקופה קצרה יותר.

לאחר שבחנו את הנסיבות, אנו קובעים כי בסכומים שהופקדו לחשבון התובעת יש לראות הכנסה. בכל פסקי הדין שפורטו לעיל הודגש, כי הכספים שהופקדו לחשבון המבוטח הפחיתו את מידת הזקקות לגימלה, ושיפרו באופן מהותי את מצבו הכלכלי.

עוד נקבע, כי לו פורש החוק אחרת, היתה נוצרת אפלייה בלתי מוצדקת; בין מבוטח המשתכר הכנסה נמוכה - ובהתאם זכאי רק לגימלה כלכלית, לבין מבוטח המקבל סיוע כספי גבוה ומסוגל לכלכל עצמו - המקבל גימלה מלאה. במקרה דנן, הכספים שהופקדו לחשבון התובעת הפחיתו את מידת הזקקות לגימלה, ושיפרו את מצבה הכלכלי. אין עסקינן בסיוע חד פעמי מצד בני משפחה שהתנדבו לסייע לתובעת, או בעזרה כספית וולונטרית לא קבועה ובלתי מחייבת. עסקינן בהפקדות בסכומים גבוהים לאורך מספר חודשים.

בפרשת דנה אורן ובפרשת בלתי נקבע, כי "הציבור אינו חייב לתמוך באדם אשר יכול לספק לעצמו צרכים חיוניים". לאור הסכומים שהופקדו לחשבונה של התובעת, עולה כיהיא יכלה לספק לעצמה צרכים חיוניים, ולפיכך לא היתה זכאית לגימלה באותם חודשים.

הנתבע בסיכומיו הפנה לפסק הדין שניתן בבית הדין הארצי בפרשת אנה פירוגובסקי. דא עקא, הדברים שנקבעו שם אינם מתאימים לנסיבות דנן. שם קבע בית הדין הארצי, כי אין חולק שקרוב המשפחה התגורר עם המבוטחת, והוא שילם לה דמי שכירות וכן נשא בחלק מהוצאות אחזקת הבית. במקרה דנן, קבענו כי בנה של התובעת לא התגורר עימה, ולפיכך אין מקום להחיל את הקביעות שנקבעו שם.

ועוד נציין, כי שם קבע בית הדין הארצי שיש להבחין בין השתתפות בהוצאות ממשיות לבין דמי שכירות, ובמקרה דנן קבענו כי מדובר בעזרה לתובעת, ולא בהשתתפות בהוצאות או בתשלום דמי שכירות.

ראה: עב"ל 157/07 אנה פירוגובסקי - המוסד לביטוח לאומי (מיום 28.7.08, פסקה 12 לפסק דינו של כבוד השופט שמואל צור).

19. לפיכך, מכלול הנסיבות אשר פורטו לעיל מוביל אותנו למסקנה, לפיה עסקינן בהכנסה במובנו של חוק הבטחת הכנסה.

כעת יש לבחון את טענת התובעת, לפיה אין לראות בכל סכום חודשי שהופקד משום הכנסה, אלא רק את היתרה העולה על 13% מהשכר הממוצע. במסגרת סיכומי התובעת, התייחס ב"כ התובעת להנחיות המוסד, אשר פורסמו בחוזר כללי 16/2010 (להלן: "הנחיות המוסד").

בהנחיות אלה נקבע מתי תמיכה כספית תיחשב כהכנסה; ואחת האפשרויות נגעה לתמיכה שגובהה מעל 13% מהשכר הממוצע במשק, שהיא האפשרות הרלוונטית למקרה דנן.

בסיכומי הנתבע לא היתה כל התייחסות לטענות התובעת בהקשר זה. עם זאת, הדברים עלו במהלך עדותה של פקידת הנתבע. עוד יצויין, כי המחלוקת בנושא עלתה גם בתיקים אחרים, במסגרתם הבהיר הנתבע את עמדתו ביתר פירוט. לפיכך, ולאור חשיבות הנושא, נתייחס לנושא כשנוי במחלוקת.

הצדדים נחלקו בשאלת הפרשנות הראויה של הנחיות פנימיות אלה: לטעמם של שני הצדדים, אם התמיכה היא בגובה של עד 13% מהשכר הממוצע, הרי שלא נחשב אותה כלל בתור הכנסה. בנושא זה אין מחלוקת בין הצדדים.

במקרה שבו התמיכה היא בגובה של מעל ל- 13% מהשכר הממוצע, גורס הנתבע, כי יש לראות את כל התמיכה כהכנסה, החל מהשקל הראשון. ואילו התובעת גורסת, כי יש לראות כהכנסה רק את ההפרש העולה על 13% מהשכר הממוצע.

במסגרת פסק הדין בתיק בל 27499-12-10 נעמי פרידמן - המל"ל (מיום 29.8.12) הבענו את דעתנו בנושא זה, והדברים יפים גם למקרה דנן.

לדעתנו, אין לקבל את גירסת הנתבע בנושא זה, וראוי לאמץ את שיטת "מדרגות המס", כפי שגורסת התובעת. שהרי, התכלית המונחת בבסיס הנחיות הנתבע מסתמכת על כך שתמיכה עד לגובה של 13% מהשכר הממוצע הינה תמיכה בסכום לא משמעותי, ולכן יש להתעלם ממנה. לפיכך, אם מבוטח מקבל תמיכה הגבוהה בשקל אחד מ- 13% מהשכר הממוצע, יש לראות כהכנסה רק את השקל העודף.

בדרך זו, אם ניקח שני מבוטחים, שהאחד מקבל תמיכה בגובה 13%, והשני תמיכה גבוהה בשקל אחד; לגירסת הנתבע - המבוטח הראשון יקבל גימלה מלאה, והמבוטח השני יקבל גימלה נמוכה משמעותית.

ברי כי אין מדובר בתוצאה סבירה. התוצאה הסבירה צריכה להיות, שהמבוטח השני יקבל גימלה אשר נמוכה בשקל אחד מזו של המבוטח הראשון, מאחר והתמיכה שהוא מקבל גבוהה בשקל אחד מזו של המבוטח הראשון. בדרך זו, סך ההכנסות של שני המבוטחים, מתמיכה ומגימלה, יהיה זהה.

ב"כ התובעת מסר, כי במהלך דיון בבג"ץ ביחס לכלל אשר שלל גימלה מבעלים של רכב באופן קטגורי, מסר המוסד לבג"ץ כי הפרשנות של הנחיות המוסד היא כפי שהתובעת דנן גורסת. כך מסר ב"כ התובעת בדיון שהתקיים בפנינו בפרשת פרידמן, וחזר על כך גם בסיכומיו באותו תיק, וכן חזר על הדברים גם בסיכומיו בתיק דנן.

מנגד, הנתבע, בסיכומיו בפרשת פרידמן וכן בסיכומיו בתיק דנן לא התייחס כלל לטענה זו, ויש לראות בכך הסכמה לטענה.

לאור זאת, כמובן שאין זה ראוי כי המוסד יטען בבג"ץ לפרשנות אחת, שהיא כפי שטוענת התובעת דנן, ואילו בתיק דנן יטען לפרשנות אחרת, הפוגעת במבוטחים ובהם התובעת.

בהקשר זה נציין, כי התובעת טענה נוספת, לפיה הנחיות המוסד לוקות באי סבירות, באשר הן קובעות חזקה חלוטה שאינה סבירה, ולפיכך דינן בטלות.

אין אנו מקבלים טענה זו, באשר הנחיות המוסד הן סבירות מן הבחינה העקרונית, אם כי יש ליישם אותן באופן הנכון, וכן תוך גמישות המתאימה לנסיבות כל מקרה ומקרה.

אחרית דבר

20. לאור כל האמור לעיל, נדחית התובענה במובן זה שהכספים שהופקדו לחשבונה של התובעת מהווים הכנסה בהתאם לחוק הבטחת הכנסה.

עם זאת, ביחס לכל חודש בנפרד, יש לבחון את הסכום שהופקד לחשבון התובעת, ולראות כהכנסה רק את ההפרש העולה על 13% מהשכר הממוצע.

21. בנסיבות העניין אין צו להוצאות.

22. פסק הדין ישוגר לצדדים בדואר.

23. זכות ערעור לבית הדין הארצי לעבודה בתוך 30 ימים מיום המצאת פסק הדין. ניתן היום, ו' שבט תשע"ג, (17 ינואר 2013), בהעדר הצדדים וישלח אליהם.